

הכנס השנתי של היזמה למחקר יישומי בחינוך 2.1.2019 | כ"ה טבת תשע"ט

טיפוח מיומנויות חברתיות-דגשיות (SEL) במערכת החינוך

מושב רביעי – המורה במרכז: מקומו של המורה בפיתוח SEL

פרופ' יעקב יבלון – SEL בהכשרת מורים ובהוראה: מתאוריה לעשייה (לצפייה בהרצאה ובמצגת)

- פרופ' יבלון מציג את שלושת הנדבכים המרכזיים במבנה של הכשרת מורים בישראל:
 - 1) שלב ההכשרה להוראה (pre-service).
 - 2) שלב הכניסה להוראה עם סטאז' של שנה.
 - 3) שלב ההתפתחות המקצועית (in service training) – השלב הארוך מכולם.
- לדעתו, יש להתמקדות יותר בהכשרת מורים חדשים על חשבון פיתוח מקצועי. צריך לזכור שבכל שנה נכנסים רק 10 אלף מורים למערכת קיימת שיש בה כ-170,000 מורים. לא בטוח שהם אלה היכולים להשפיע ולהוביל שינוי בקרב המורים הוותיקים. ובהקשר לכך מציין פרופ' יבלון [דוח של ה-OECD](#) המראה ששיפור בהישגי תלמידים קשור בפיתוח מקצועי של חדר המורים כקבוצה.
- יש הבדל גדול בין מכללות לחינוך לבין אוניברסיטאות. גם מבחינת הרמה של הפונים אליהן. באוניברסיטה עושים תואר במקצוע הספציפי ואז לומדים בבית הספר לחינוך לקבלת תעודת הוראה. המשמעות של כך היא רקע פדגוגי מצומצם. במכללות לומדים בעיקר פדגוגיה.
- תעודת הוראה של האוניברסיטה נמצאת תחת הרגולציה של המלי"ג – יש הנחיות על נושאי הלימוד, כמות הזמן המוקדש להתנסות בשדה, הרכב הלימודים ועוד. לחץ גדול מופעל על מחברי המתווה (כמו שקרה כשחופר מתווה אריאב). נושא שנכנס למתווה חייב להופיע בתוכנית הלימודים, וגורמים שונים מבקשים להכניס נושאים שונים, שכולם קריטיים לכאורה. קביעת תוכני הלימוד על ידי המלי"ג מתנגשת עם החופש האקדמי של האוניברסיטאות ועם הצורך של החוקרים לאתגר את השדה ובו בזמן ללמוד ממנו.
- כמה היבטים קריטיים שצריך לבחון בהקשר ל-SEL: "החור השחור" של החינוך לגיל הרך, שאינו מפותח; פעילותן של מסגרות חינוך אחר הצהריים, למשל צוותי צהרונים שלא עוברים הכשרה לכך; כוח העבודה הלא מקצועי שנמצא בבית הספר (מתנדבים, עמותות וכיו"ב); היבטים ארגוניים, כמו מספר הילדים בכיתות, חדרי כיתות שאינם תקינים ואקלים בית ספרי.
- מול העיסוק הרב בהתערבויות גנריות צריך לחשוב על הפרופיל של התלמיד הספציפי שבו אנו רוצים לטפל. תשומת לב לתלמיד תשפיע לטובה על כל המדדים שלו, ולכן חשוב לשפר את האינטראקציה, לזהות את הקשיים ואת היכולות של התלמיד, לעמוד על השלב ההתפתחותי שהוא נמצא בו ולהבחין בין התערבות ראשונית לשניונית.
- חשוב לזכור שלא ניתן להפריד בין מה שקורה בחברה הכללית לבין מה שקורה בבתי ספר. לפיכך הציפיות ממערכת החינוך צריכות להיות ריאליות גם בנושא הלמידה החברתית-דגשית.
- ברמה הפרטנית, יש עשייה ויוזמות רבות מאוד של גופים פרטיים, מורים וגננות. אבל האתגר הגדול הוא ברמה הלאומית – איך מקדמים SEL באופן מערכתי. צריך לזכור שביוזמות פרטניות יש גם סיכון, הן יכולות להיכשל וליצור קונפליקטים. המיסוד הלאומי של הנושא הוא העניין הקריטי.